

י' החובל בחבירו ומת - (כ) יתנו היורשין, י' מת הנחבל - יתן ליורשיו (ג).
הנחבל, בין שיש שם טענה ובין שאין שם טענה - הרי (ד) זה
נשבע ונוטל י' רבי יהודה היה קורא אותה: (ה) הכחכת, וכל זמן שהן
חוככין זה את זה - הרי אלו נשבעין ונוטלין. היה נשוך מקום שאין
יכול לישוך את עצמו - נוטל שלא בשבועה. לאחר זמן, זה אומר חבלת

חלוסי גרסאות

(כ) כני"ט: ומת החובל-יתנו היורשין. (כ) כני"ט: ליורשיו של נחבל. (ד) כני"ט: היה זה נשבע ונוטל.
(ה) כני"ט: ר' יהודה היה קורא כל זמן שהן חוככין זה את זה.

חדושים

באורים

ידי שלוחו או בגרמא בעלמא אינו יוצא לחירות. ובעינין
נמי הפעם האמור בגמרא, ראינו דאבעית אנפשיה
ללמדנו שבכחאי גוונא שחכוה נגר עינו וסימאו או כנגד
אזנו וחרשו חוה רק גרמא בעלמא.

י' היה נשוך מקום שאין יכול לישוך את עצמו
נוטל שלא בשבועה. וחיינו כשהיו שם עדים מעידים
אותו שנכנס לתוך ידו שלם ויצא חבול. אבל אם לא
היו שם עדים כלל הוא אומר חבלת בי והודה מעצמו
פסור מן הנזק והצער, וחייב בשבת ובבשת וכריפוי ע"פ
עצמו (עיין מ"י ה' חובל ומזיק פ"ה הי"ד והלכה ו'
ובהשגות הראב"ד שם) וכדעת הרמב"ם כתב הר"י מיגש
בחדאי בחדושי לביטול שבועות (דף פ"ו ע"ב).

ונראה לומר בהסבר דעת הרמב"ם על פי האמור
בראש הלכות חובל ומזיק (פ"א ה"ג). זה שנאמר בחורח
כאשר יחן מוס באדם כן יחן בו, אינו לחבול בזה כמו
שחבל בזה אלא שהוא ראוי לחסרו אבר או לחבול בו
כאשר עשה ולפיכך משלם נזק. והרי הוא אומר ולא
תקחו כופר לנפש רוצח - לרוצח בלבד הוא שאין בו
כופר, אבל לחסרון אברים או לחבלות יש כופר. הרי
מדבריו משמע שהחובל בחבירו, השלום החבלה אינו בעיקרו
חייב דמים של נזק מסוים, וחיינו משום שאין דמים לבן
חורין (עיין בה' נזקי מסוים סוף פ"י ובסוגי משנה שם)
ועיקר החיוב הוא לחסרו אבר או לחבול בו כאשר עשה
הוא בחבירו, ורק מדין כופר נפשו משלם נזק וצער (עיין
במסכתין דף פ"ד ע"א תוספות ר"ה, אלא ברמזיק,
שאפילו הני חנאי שסוברים שבניזק שסין, הוא גמי מדין
כופר משלם). ולפי זה אם הודה בעצמו ואין שם עדים
פסור מהנזק והצער, שהרי על החבלה החייב בעיקרו
אינו חייב מסוים אך לחסרו אבר או לחבול בו ככו שעשה
בחבירו

יהודה אינה: מקום שאין יכול לישוך. ועדים מעידים שנכנס לכיתו שלם: לאחר זמן זה אומר חבלת בי.
כיון שלא בא עליו בטענה מיד בלאחז מן הכית חבול אינו נאמן עוד לסול בשבועה, והרי היא כאלה מכל העטות
שהנחבע נשבע היסת ונטער (ובפסקי הלכות לא מלאחיה):

אוצר החכמה

אע"פ

מצפה שמואל י' החובל בחבירו. ע"י כ"כ קפ"ד: ע"י חו"מ ס"י פט ופ"י ז' ופ"י ירושלמי סנהדרין פ"ה ס"ו דל"ן נשבע
ונוטל וסכא ע"כ מ"יירי בל"ן פסק בטענה ופ"י חו"מ ס"י פ"ח דכס"ג ל"ן מור"ש שבעה לכניו וסכא מ"יירי
דאמרוהו מחיים דכניו אומד לנזקין לא: ב הנחבל. פ"י שבעות רפ"ו: ל ר"י ה"ס קורא. ירושלמי שבעות פ"ו פל"ג:

וזה אומר לא חבלתי — הרי זו כאחת מכל הטענות: לא החובל בחבירו, אע"פ שלא בקש החובל מן הנחבל — הנחבל צריך שיבקש עליו רחמים שנא' (בראשית כ) וַיִּתְּפֹלֵל אֶבְרָהָם אֶל־הָאֱלֹהִים (כו). וכן אתה מוצא בריעי איוב, שנא' (איוב מב) וַעֲתָה קָחוּ־לָכֶם שְׂבָעָה־פָּרִים וְשְׂבָעָה אֵילִים (כו). מה הוא אומר (סו) וְה' שָׁב אֶת־שְׁבוֹת אִיּוֹב בְּהִתְפַּלְּלוֹ בְּעַד רָעָהוּ וּגְוִי ר' יהודה אומר משם ר"ג: הרי הוא אומר, (דברים יג) וְנָתַן־לָךְ רַחֲמִים וְרַחֲמָהּ וְהִרְפָּךְ וּגְוִי י — זה סימן יהא בידך כל זמן שאתה רחמן הרחמן מרחם עליך.

חלושי גרסאות

(כו) כתי"ע: ויתפלל אברהם אל האלהים וירפא אלהים. (כו) כתי"ע מסיים: ולכו אל עברי איוב והעליתם עולה בערכם ואיוב עברי יתפלל עליכם וגומר.

ח ד ו ש י ם

בבבא, ועל חיוב שכוח אין אדם מתחייב על פי הודאתו (ש"ה הודאת בעל דין כמאה עדים דמי" אינה אלא בחיוב מסון כרילופינן סקרא, כי הוא זה"ה כמבואר ברש"י בקידושין דף ס"ה ע"ב) וכיון שאינו בעיקר החיוב על פי עצמו לחסרו אבר או לחבול בו, מסילא אינו בתשלום כופר נזק וצער על פי עצמו. אבל אם יבואו עדים אחרי הודאתו יהא חייב שהרי לא נפטר מדיון מודה בקנס.

הנחה זו מסבירה את שיטת הרמב"ם בחי חובל ומוזק (פ"ב ה"ו) "אפילו חסרו כשערה מעור בשרו חייב בחמשה דברים, שהעור אינו חוזר אלא צלקת. לפיכך החובל בחבירו וקרע העור וחוציא ממנו דם חייב בחי דברים" הרי משמע שיש חיוב חי' דברים שבכללם אתה מוצא את הנזק אפילו היכא שלא אפחתה מכספיה (ע"ן שם בלחם משנה) וחזר וכתב הכי שנית (שם פ"ד ה"ד) "וכן נזק שאינה סוחתת מכספה שלה", שבחאסור (בראש ה' חובל ומוזק) שחיוב חבלה בעיקרו הוא לחסרו אבר או לחבול

ב א ו ר י ם

יא אע"פ שלא בקש החובל מן הנחבל. שיתפלל עליו, יש לו להתפלל עליו מעצמו: ויתפלל אברהם. אע"פ שלא נתבקש מאבימלך על זה: וכן אתה מוצא בריעי איוב. אפילו אי נימא שאין מאברהם ראיה שהנחבל יתפלל על החובל שהרי אבימלך לא עשה לו ולשרה שום דבר, לפיכך מביא מקרא האמור באיוב שהתפלל על אליפז התימני ושני רעיו אע"פ שהקניטוהו בעת לרדתו ויסוריו והוא לא נתבקש מהם שיעתיר עליהם לה': שם את שבות איוב בהתפללו בעד רעהו. בזכות שהתפלל על כל אחד ואחד משלשת רעיו, השיב ה' את שבותו, אל מלכו הקודם ועוד הוסיף לו כהנה: ונתן לך רחמים ורחמך. כלומר ונתן לך רחמים שתרם אתה על הבריות ואז ורחמך גם השם יתברך עליך: זה סימן יהא בידך. כדבר בדוק ומנוסה: כל זמן שאתה רחמן הרחמן מרחם עליך. וכירושלמי מכלתין (פ"ה ה"ז) מסיק: "איך מרחם אין המקום מרחם לך" כי כמדה שאדם מודד את יחוסו אל הבריות באותה מדה מתיחסים אליו מן השמים

בו כאשר עשה, לפיכך משלם נזקו משום שיש כופר לחסרון אברים, ותחת זה שיש לחבול בו כאשר עשה ברעהו. מוכן שפיר הא שתשלומי נזק איתנייהו היכא שחבל בו ונשאר בבשרו צלקת אע"פ שלא אפחתה מכספיה. שכיון שישנו בעיקר החיוב של הבלה, היינו שהיה נחבל עד כדי שיהיה נעשה בבשרו צלקת וכאשר עשה הוא בחבירו כן יעשה בו, מסילא אינו בתשלום כופר תמורת החבלה שיש לחבול בו.

ונראה לומר בשיטת הרמב"ם שתשלומי חבלה הם משום כופר תחת עיקר החיוב לחסרו אבר או לחבול בו כאשר עשה הוא ברעהו, אינו אלא בתשלומי נזק של חבלה בכן חורין. אבל בחבל בעבר כנעני שרבו נוסל את נזקו הוא מדיון הפסד מסונו כמו שהזיק שורו וחמורו, שביחס אל האדון העבד הוא כר דמים (ע"ן מ"י בחי נזקי מסון סוף פרק י' ובמגיד משנה שם) ואולי נמי בחובל בבת קטנה של אחרים ואפחתה מכספה, האב נוסל נזק מדיון תשלומים של הפסד שהרי היה כידו למוכרה (ע"ן בסוגיות הגמרא במסכתין דף פ"ז ע"ב ובתוספות שם). ומסילא כנזקין כאלה אם הורה שחבל בעבר כנעני או בבת קטנה של אחרים משלם נזק על פי עצמו, כיון שחיוב הנזק בעיקרו אל האדון או האבהו חיוב תשלומים על הפסד מסון (אבל בחבל בעבר כנעני ועשה צלקת בבשרו ולא אפחתה מכספיה שחייב הוא בעיקרו מדיון כופר שהיה לחבול בו עד כדי שיהיה בבשרו כאשר עשה הוא בהעבר, או החיוב תשלומין הוא אל העבד, וחרב אינו זוכה בזה אלא מדיון מה שקנה עבד קנה רבו, על חבלה כזו אינו משלם על פי עצמו דומיא שחבל בכן חורין (ע"ן בחדושים לעיל בחלכה ד').